

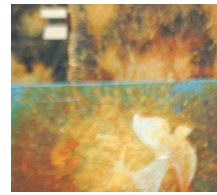
PAGINA 3

Veertigdagentijd als een feestje

PAGINA 5

Schulden? Zoek een maatje

PAGINA 8

Goddelijke kunst van Greetje van den Akker

EN VERDER: Na Charlie Hebdo: God past niet in een plaatje ■ 'Arabische Lente' in Humanity House ■ Protestantse Gemeente moet op de schop

Echtpaar bouwt bruggen naar moslimburen

'In de Schilderswijk ga ik veilig over straat'

INTERVIEW Gerrit en Sonja Brink woonden op tal van plekken, om 'Gods liefde te delen'. Nu wonen ze in de Schilderswijk, waar ze allerlei bevolkingsgroepen willen ontmoeten. 'Er wonen hier prachtige mensen.'

ZE GROEIDEN OP IN ZUID-AFRIKA, hielpen Koerden in Irak en woonden jarenlang in Turkije. Maar in de Schilderswijk voelen ze zich pas echt thuis. Het echtpaar Gerrit (45) en Sonja (44) Brink wil Gods liefde delen met de medemens in alle 'uithoeken van de wereld'. Als studenten architectuur in Zuid-Afrika gingen ze een gouden toekomst tegemoet. Hij had de droom een eigen huis te bouwen, zij ontwierp interieurs. Maar toen kwam de roeping dat je 'niet voor jezelf moet leven, maar voor een ander'. Gerrit slaat de Bijbel open en citeert Matteüs. Duidelijk klinkt het, met dat bijzondere accent:

TEKENING: WILLEKE BROUWER

BRINK SLAAT BRUGGEN DOOR BEZOEK KOFFIE- & THEEHUIZEN

'Je moet je kruis opnemen en mij volgen'. Ze woonden een presentatie bij van zendingsorganisatie Operatie Mobilisatie. Die is onder meer bekend van het schip Logos Hope met een grote boekwinkel aan boord. In 2009 lag het in Scheveningen. De organisatie is actief in 110 landen met duizenden vrijwilligers. Gerrit: 'We waren gefascineerd door de verhalen. God had een bedoeling met ons: ga op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen.'

Prijs op zijn hoofd

Het pad leidde naar het noorden van Irak, na de eerste Golfoorlog van 1991. Het echtpaar maakte er behoorlijk heftige dingen mee, maar kan er nu luchtig over vertellen. 'Saddam Hoessein had een prijs op mijn hoofd gezet van 40.000 dollar en we leefden met lijfwachten om ons heen.' Na een lang verblijf in Turkije, waar ook de drie kinderen zijn geboren, was Nederland de volgende stap. Ze hoorden op een conferentie 'dat hier nog genoeg te doen was'. Hij had al een band

Lees verder op pagina 2

Esther Voet over antisemitisme

Zeventig jaar na de Tweede Wereldoorlog is jodenhaat terug van weggeweest. Hoe ziet het actuele antisemitisme eruit, in Nederland en elders in de wereld? Voordracht door Esther Voet, directeur CIDI (Centrum Informatie en Documentatie Israël).

WOENSDAG 18 FEBRUARI, 14.30-16.30 UUR. GRATIS. MARANATHAKERK.

Pleidooi voor een sharia-rechtbank

Maurits Berger, jurist en islamooloog te Leiden, pleit ervoor de familierechtbank op basis van het islamitisch recht (de sharia) in Nederland in te voeren. Hij vertelt waarom. WOENSDAG 4 FEB., 20 UUR, € 5. REMONSTRANTSE KERK.

Jacqueline Bij de Vaate

'Hardlopen is niet alleen maar hardlopen'

INTERVIEW Jacqueline Bij de Vaate, christelijk, loopt hard tegen vrouwsmokkel. 'Als welvarende westerling wil ik me inzetten.'

JE LEEFT SOMS EEN BEETJE IN JE eigen wereldje, terwijl er om je heen veel gebeurt. Mensen doen elkaar verschrikkelijke dingen aan. Dit is een uitgelezen kans om aandacht te vragen voor dit onrecht.'

Hardlooper Jacqueline Bij de Vaate (31) uit Den Haag rent begin maart in Bulgarije en Griekenland haar eerste halve marathon. De opbrengst van de sponsorloop gaat naar A21, een internationale organisatie die mensenhandel bestrijdt. Griekenland is doorvoerroute voor de smokkel van vrouwen en meisjes uit Oost-Europa, die in het westen veelal worden uitgebuit in de prostitutie. 'Meisjes uit Bulgarije wor-

Jacqueline Bij de Vaate.

den naar Griekenland gelokt of ontvoerd. Er zit een miljardenindustrie

achter en de daders zijn niet te pakken.'

Bij de Vaate is werkzaam bij KPN en lid van de Evangelische Gemeente Morgenstond in Scheveningen. Via haar kerk kwam ze in contact met Stichting De 4e Muskietier, die het loopevenement organiseert. Ze vindt dat ze zich niet alleen als christen, maar ook als welvarende westerling moet inzetten voor de medemens in nood. 'Wij hebben het allemaal zo goed en lopen te klagen dat het regent.'

De Haagse was zelf ook niet meteen gewonnen. 'Ik zag het eerst niet zo zitten, vind dat ik het al druk genoeg heb. Ik heb werk, gezin, man, vrienden.'

Lees verder op pagina 2

Sporters over geloof

Sportclubs groeien en bloeien, terwijl kerken leden verliezen. Aldus het rapport 'Verenigd in verandering' van het Sociaal en Cultureel Planbureau over recente ontwikkelingen in ons land. Op deze en de volgende pagina twee interviews met gelovige sporters. Zij combineren het beste van twee werelden.

Het hardlopen trok haar over de streep. 'Ik denk veel na tijdens het lopen. Het is een mooi moment om met God samen te zijn. Je bent bezig met in- en

Lees verder op pagina 2

Willem Jansen over 'religieus analfabetisme' onder studenten

'Hogeschool moet taboe op religie doorbreken'

INTERVIEW De echo's van de aanslagen in Parijs en elders klinken nog na. Iedereen heeft een mening over de radicale islam. En over godsdienst als bron van ellende. Maar wat weten bijvoorbeeld Haagse studenten over de wereldreligies? Docent Willem Jansen schrikt zich een hoedje.

Religieus analfabetisme.' Deze woorden gebruikt Willem Jansen om het kennisniveau aan te duiden van de studenten van de Haagse Hogeschool (HHS) die hij dagelijks spreekt. Jansen, christelijk theoloog en islamkenner, heeft na een docentschap van enkele jaren aan een universiteit in Kenia, zijn tenten weer in Den Haag opgeslagen. Hij is docent aan de Haagse Hogeschool bij de afde-

Willem Jansen, docent aan de Haagse Hogeschool: 'Er is een nieuw vak nodig.'

ling 'cultureel-maatschappelijke vorming'.

Dat was even wennen. Jansen: 'In Afrika is iedereen ongeneeslijk religieus. Je bent een beetje sneu als je nergens aan doet. Hier in Nederland is geloof

'Legerimams kunnen radicale moslims deprogrammeren'

getaboëiseerd. En ook kennis is bij het grote publiek nauwelijks meer voorhanden. Wie weet waar het in christendom of islam om draait? Wie kent de geschiedenis, ontwikkelingen en achtergronden van actuele discussies? Het gevolg is dat oppervlakkige soci-

ale media voor veel studenten de enige bron van kennis vormen. Smalle meninkjes worden verkocht als hoogste waarheid. Maar diepere kennis over bijvoorbeeld de rol van religie in de samenleving ontbreekt. Dat steekt Jansen. Zijn remedie: invoering van een nieuw vak, 'burgerschap en religie'.

Rafelranden

Dat lijkt gemakkelijker dan het is. Al is de Haagse Hogeschool een hogere beroepsopleiding, Jansen staat regelmatig versteld van de onmacht van studenten om zich diepgravend in een onderwerp te verdiepen. 'Een student die van mij een boek over mensenrechten moest bestuderen, wilde exact weten welke pagina's hij wel en niet moest doornemen. "Ik word van lezen zo moe", was zijn verklaring.'

Lees verder op pagina 2

INTERVIEW Alex Haas rent drieëndertig weken achter elkaar de halve marathon. 'Een strijd voor zwakken.'

HARDLOPER ALEX HAAS (33) UIT Rijswijk is voor het goede doel de 'Freedom Challenge' aangegaan: iedere week een halve marathon rennen. Drieëndertig weken lang, gestart in september. Net als zijn leeftijd een symbolisch aantal, meent hij. Geld dat sympathisanten doneren, sluist Haas door naar de organisatie IJM. Deze zet zich in tegen mensenhandel, gedwongen prostitutie en andere vormen van uitbuiting.

Geen mooiweerderloper

'Door die uitdaging ervaar ik ook het lijden. Ik doe het niet voor mijn ego. Ik doe het echt met mijn hart, moet er ook tijd en energie in investeren. Een opoffering, ja. Als ik eenmaal aan de start sta, heb ik me opgeladen en is er het besef: ik kan het, ik ben ervoor ge-

Alex Haas:

'Niks doen is geen optie'

maakt. Fysiek ben ik in staat bergen te verzetten. Iedereen doet waar hij goed in is. Het is wel stoer, en de waardering is wel lekker.

Ik ben een ondernemend, actief persoon. Ik ben geen mooiweerderloper, zet

'Ik doe het niet voor mijn ego'

gerust 's zondags om zes uur de wekker om op het strand te rennen. Een beetje fanatisme. Ik vind sporten leuk, maar denk ook: hoe kan ik dat effi-

ciënt en anders inzetten. Als je de Bijbel leest, word je ook uitgedaagd om actief te zijn, niet alleen op zondag gezellig in een dienst te zitten. Strijden voor de zwakken, je bent niet alleen op de wereld. Je leeft niet alleen om te eten en te werken. Ik heb het hart om dingen aan te kaarten en voor het goede te strijden.'

Triest

'Het leven draait niet om mij. Ik doe het voor IJM en die mensen. Het is al triest op zich dat je met een extreme uitdaging de aandacht moet trekken. Niks doen is geen optie. We kunnen

Alex Haas.

wel allemaal weggijken: het gebeurt niet in mijn wijk of straat. Maar dat betekent niet dat het er niet is. Als nie-

mand iets doet, gebeurt er niks.'

MATTHIJS TERMEER

Hardlopen

Vervolg van pagina 1

uitademen. Een stukje rust, even tijd om tot bezinning te komen en te bidden. Hardlopen is niet alleen maar hardlopen. De beslissing om mee te doen heb ik genomen tijdens het rennen. In augustus bedacht ik: ik ga het gewoon doen. Het geeft ook veel energie.' Bij de Vaate houdt zich sinds zes jaar met hardlopen bezig. 'Ik ben wel

een getrainde loper, maar niet op de echt lange afstanden.' Twee keer per week legt ze tien kilometer af, soms vijftien en half februari staat er achttien kilometer gepland. Het moet voldoende zijn als voorbereiding op de uitputtingsslag in de bergen. 'Ik denk dat het indrukwekkend wordt. Dit project komt dicht bij me. Het is wel Europa.'

MATTHIJS TERMEER

Schilderswijk

Vervolg van pagina 1

met ons land: zijn ouders zijn hier geboren en emigreerden na de oorlog. Gerrit werd dus makkelijk toegelaten, maar Sonja moest de hele inburgeringsprocedure volgen. 'De cirkel van het leven is rond. Mijn ouders gingen weg en creëerden daarmee een tekort aan arbeiders. Er kwamen veel Turken en Marokkanen om hier het werk te doen. Nu kom ik terug en wil ik een brug slaan tussen de bevolkingsgroepen', zo ziet Gerrit zijn opdracht.

Respect moslims

Het inburgeren gebeurde in Mariahoeve, maar inmiddels heeft het echtpaar een huis gekocht in de Schilderswijk. Sonja voelt zich hier 's avonds veiliger op straat dan in die andere wijk, omdat er altijd wel mensen buiten lopen. Dat een meerderheid moslim is, vindt Gerrit geen punt. 'We hebben een grotere overeenkomst met moslims dan met atheïstische Nederlanders. Ze hebben respect voor mensen die ook gelovig zijn. Ik ben hier dan ook niet om alle moslims christen te maken, maar getuig wel van mijn geloof. Dat wordt gewaardeerd.'

Mensen ontmoeten, hen leren kennen. Volgens Gerrit doen we dat te weinig en zo komen alle negatieve verhalen over de Schilderswijk in de wereld. Autochtonen en Turken of Turkse Nederlanders zouden meer bij elkaar over de vloer moeten komen. De van oorsprong Zuid-Afrikaan ('ik ben ook een soort allochtoon') bezoekt geregeld thee- en koffiehuisen. Eerst met pastor Peter Strating van de Havenkerk, later al-

leen. 'Er werd vreemd naar mij gekeken. Wie is die kaaskop, zeker een man van de belastingdienst? Maar nu is er vertrouwen en word ik hartelijk ontvangen.'

Spinazie

Maar er is toch ook radicalisering, armoede, geweld? Gerrit loopt daar niet voor weg, maar vindt dat de wijk ten onrechte een slechte naam heeft. 'Er zijn zoveel mooie, positieve dingen. De buurtvaders willen er een betere plaats van maken en aan de Hoefkade is een buurthuis voor jongeren geopend. Ik zie op straat prachtige mensen, geschapen naar het beeld van God. Ik let niet op hoofddoekjes of lange baarden.' Hij nodigt iedereen uit mee te wandelen door de wijk. Waar Gerrit de brug slaat naar mannen, ontmoet Sonja de vrouwen. Ze heeft een 'creakamer', waar ze kunnen boetsen, knutselen en het gezellig hebben. Er zijn ook moeder-en-kindochtenden met een bepaald thema. Deze week is dat gezond eten. De dames maakten een smoothie met spinazie. 'Ik moest er wel aan wennen, maar het smaakte nog heerlijk ook.'

HANS HEMMES

Vespers voor de Veertigdagentijd

Impressie van Psalm 113.

In de Bosbeskapel wordt in de Veertigdagentijd wekelijks een vesper gehouden. Deelnemers lezen de Hallel-psalmen die Jezus met zijn leerlingen zong tijdens zijn laatste avondmaal. Ook klinken er bijbelgedeelten die traditioneel tijdens de Paaswake worden gelezen. Met gezang en gebed, stilte en muziek.

ELKE WOENSDAG VAN 18 FEBRUARI TOT 25 MAART, 19-19:30 UUR.

advertenties

Firma A. H. Kerkhof & Zn
Uitvaartzorg sinds 1892

Dienstverlening op maat door uitvoering van:

- levensbeschouwings- en geloofsgebruiken en individuele wensen

Uitvaartcentra

- Sorghvliet Groot Hertoginnelaan 1
- Waldeck Oude Haagweg 28
- Nootdorp Veenweg 14

of uitvaartcentrum naar uw keuze

Thuisopbaring volgens uw wensen met de juiste zorg en middelen

Groot Hertoginnelaan 227
2517 ET 's-Gravenhage
firma@kerkhof-uitvaartzorg.nl

070 345 16 76
www.kerkhof-uitvaartzorg.nl

Zorgvuldige aandacht en professionaliteit, al vier generaties een familietraditie

Van Der Helm
uitvaartzorg

persoonlijke begeleiding bij uitvaarten... van mens tot mens...

070 - 335 03 97 - www.vdhuz.nl

Engelen & Spoor
UITVAARTVERZORGING

Gericht naar uw persoonlijke wensen

Verzorgen en hulp bij verzekeringen en deposito's

Diverse uitvaartcentra beschikbaar, o.a. 'Sorghvliet', Groot Hertoginnelaan, 's-Gravenhage

Kantoor
Jan van Nassastraat 110, 's-Gravenhage

Tel. (070) 350 7000
(dag en nacht)

info@engelenenspoor.nl www.engelenenspoor.nl

Interreligieuze dialoog in praktijk

Twee sprekers geven hun kijk op het nut van interreligieuze dialoog. Marius van Hoogstraten vertelt over zijn werk in Berlijn bij het Mennonitisch Friedenszentrum. Marie-Anne van Erp deelt haar ervaringen als directeur van het Multicultureel Ontmoetingscentrum in de Schilderswijk. Met publieksgesprek.

DINSDAG 17 FEBRUARI, 19:30-22 UUR. DOOPSGEZINDE KERK.

Hogeschool

Vervolg van pagina 1

Wat tot de studenten doordringt, zijn volgens Jansen de 'rafelranden' van religieuze en ideologische tegenstellingen die momenteel het wereldnieuws beheersen. En rafelranden zijn ruw, scherp, ongepolijst.

Een geluk is, vindt hij, dat de studentenpopulatie wel degelijk openstaat voor nieuwe inzichten. 'Ze zijn redelijk onbevangen.' Het wordt volgens hem dus hoog tijd om aan de 'ont-taoboeïsering' van religie te werken. De HHS is de meest internationale hogeschool van het land, dus de oprichting van bijvoorbeeld een dialoogcafé zou zeker een succes kunnen worden.

Ook het feit dat de HHS een openbare school is, pleit volgens Jansen voor invoering van een vak 'burgerschap en religie'. Juist een openbare school kan zich tot taak stellen een breed scala aan levensbeschouwingen te presenteren, zonder een keuze te hoeven maken. Jansen prijst zich – en de HHS – geluk-

kig dat de huidige directeur Leonard Geluk die opvatting lijkt te delen. In interne publicaties heeft de directeur gezegd dat een openbare school niet per definitie een neutrale school is. Dat is een breuk met het beleid van de vorige directie, die alles wat naar godsdienst zweemde buiten de deur hield.

De nieuwe opvatting lijkt op wat vroeger 'gevolde algemeenheid' werd genoemd, of 'actieve neutraliteit'. Geen afwerende houding, maar in het belang van het studieprogramma en van de hele maatschappij oprechte belangstelling kweken voor het rijk geschaakte geestesleven, waarmee hbo-studenten in hun latere beroepsleven, in binnen- en buitenland, in aanraking kunnen komen.

Mensenrechten

Jansen is zelf met het onderwerp 'mensenrechten' aan de slag gegaan om studenten van verschillende afkomst aan het denken te zetten. Mensenrechten kunnen religieuze tegenstellingen overstijgen. Hoe functioneren mensenrechten, die toch universeel worden genoemd, in bijvoorbeeld een pro-

ject voor Somalische vrouwen in de Schilderswijk? Studenten 'sociaal werk' spreken daar vrouwen die besloten hebben hun dochters niet meer te laten besnijden; waarmee ze de groepsdwang en hun cultuur trotseren. 'Permanente dialoog' noemt Jansen deze benadering, om aan te geven dat ingeslepen gewoonten meestal geen snelle oplossingen kennen. Praten is het enige wat helpt.

Meer educatie

Op het gezellige en altijd drukke plein voor de Haagse Hogeschool proberen radicale moslims soms ook studenten voor de jihad, de internationale gewapende strijd, te werven. Tenminste, dat wordt beweerd. Wat is daartegen de remedie? Jansen: 'Wie het weet hoe je hard-liners op andere gedachten kunt brengen, mag het zeggen. Ik zou beginnen met meer educatie. En om mensen te deprogrammeren, daar zouden leger-imams een rol bij kunnen spelen. Dat zijn verstandige mannen, die vaak een gunstige invloed op radicaliseerde moslims hebben.'

JAN GOOSSENSSEN

Godsdienstig en humanistisch vormingsonderwijs

Het enige schoolvak waar niets fout is

INTERVIEW Op iedere openbare basisschool zou godsdienstig en humanistisch vormingsonderwijs gegeven moeten worden. Dat vindt een meerderheid in de Tweede Kamer. Dat vindt Monique Kuyt ook. Zij werkt op basisschool Bohemen-Kijkduin.

TWEDE KAMERLID LOES YPMA (PvdA) heeft onlangs een wetsvoorstel ingediend om godsdienstig en humanistisch vormingsonderwijs op openbare basisscholen erkend te krijgen als wezenlijk onderdeel van het lesaanbod.

‘Vandaag gaf ik les over de ziel’

Dit onderwijs is al wettelijk geregeld, maar de subsidie moet ieder jaar opnieuw worden aangevraagd. Dat moet anders, vindt Ypma. ‘Juist in deze tijd waar wereldwijd duizenden mensen bedreigd, verdreven of vermoord worden vanwege hun geloof, is het van groot belang is dat kinderen leren dat er verschillende religies en levensbeschouwingen bestaan.’ Haar voorstel kon rekenen op steun van onder andere de VVD.

Ouders moeten momenteel zelf vragen om godsdienstige of humanistische lessen. Minstens zeven ouders moeten zo’n verzoek indienen. In de praktijk lukt dit niet altijd.

Niet elke school hanteert de voorwaar-

Leerlingen op een Amsterdamse basisschool krijgen een lesje ‘islamitisch bidden’.

den dat de ouders zelf om godsdienstig en humanistisch vormingsonderwijs (G/HVO) moeten vragen, en dat alleen de kinderen het krijgen van wie de ouders het verzoek hebben gedaan. Het kan ook andersom. De medezeggenschapsraad van openbare basisschool Bohemen-Kijkduin heeft ervoor gekozen dit vak aan alle kinderen in groep 5 en 6 te geven, tenzij de ouders be-

zwaar hebben.

Monique Kuyt is docente godsdienstig vormingsonderwijs (GVO). Zij werkt vanuit het christendom en van daar uit brengt zij ook andere religies ter sprake. Ze stelt thema’s aan de orde als vriendschap of verlies, en ze sluit aan bij de feestdagen.

Kuyt: ‘Godsdienst is interessant om met kinderen te bespreken. Je kunt ze

handvatten geven, normen en waarden bespreken. Het is goed voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. Ik maak de lessen actueel door in te gaan op wat er op dit moment in de maatschappij leeft. De ene keer gebruik ik een verhaal uit de Bijbel, de andere keer een verhaal over Indianen of over het hindoeïsme. Het gaat niet zozeer om het verhaal, maar om wat je eruit kunt halen. We gaan erover in gesprek. Ik probeer ze nieuwsgierig te maken; anders-zijn kan raar lijken, maar kan ook interessant zijn. Het is het enige vak voor de kinderen waar niets fout kan zijn. Het is veilig.’

Allerlei achtergronden

Op de OBS Bohemen-Kijkduin zijn de reacties positief. Er is nauwelijks iemand die niet wil meedoen aan de godsdienstlessen. Op elf andere openbare scholen in Den Haag wordt ook G/HVO aangeboden, aan in totaal 600 leerlingen. Lang niet alle openbare basisscholen hebben deze lessen dus in hun pakket. Soms willen de ouders het niet willen, of ze vragen er niet om. Er zijn ook scholen die de mogelijkheid niet aanmoedigen vanwege de complexiteit van de verschillende religieuze achtergronden van de kinderen. Monique Kuyt vindt het vak juist overtuigend. ‘De samenleving is ook pluri-form. Ik heb vandaag in groep 6 over

de ziel gepraat. Daar kwamen zulke mooie dingen uit. De reguliere leerkrachten komen door het volle programma aan zoiets niet toe.’ Zij staat achter het wetsvoorstel van Ypma. Voor de G/HVO-leerkracht zou het meer financiële zekerheid bieden. Ze vindt verder dat het vak meer erkenning moet krijgen. Wel benadrukt ze dat scholen het verschillend moeten kunnen invullen. ‘Je gaat uit van de basis, maar je kunt er nooit één etiket op plakken. Een school in een dorp is toch anders dan een school in de stad.’

JOLLY VAN DER VELDEN

Hoe het werkt

De school fungeert als gastheer en krijgt via het Dienstencentrum GVO en HVO in Utrecht een docent om de lessen te verzorgen. Hiervoor is een landelijke subsidie van 10 miljoen per jaar beschikbaar, goed voor pakweg 4.000 basisschoolgroepen. Er zijn docenten vanuit verschillende godsdiensten en levensbeschouwingen.

Jan Beijer van het Dienstencentrum vindt het opmerkelijk dat er in Den Haag geen hindoeïstisch onderwijs op openbare basisscholen wordt gegeven, terwijl in deze stad de meeste hindoeïsten van Nederland wonen.

INFORMATIE: GVOENHVO.NL

Pastoor Van Arskerk: de intimiteit van kaal beton

De Pastoor van Arskerk in Loosduinen zie je vanaf de straat gemakkelijk over het hoofd. Een grijze blokkendoos zonder toren. Een mooi voorbeeld van Hollands structuralisme uit de late jaren zestig, van de hand van Aldo van Eyck (1918-1999).

ALS EEN NABRANDER BIJ HET ZILVEREN priesterjubiläum van de legendarische pastoor Louis Berger is onlangs een boek over ‘De Ars’ verschenen. Daaruit blijkt hoeveel mensen deze wonderlijke kerk in hun hart hebben gesloten. Want ondanks het kale beton straalt het gebouw intimiteit uit, hoewel het enige tijd kost om de schoonheid van de ruimten tot je te laten doordringen.

Pastoor Berger is de man geweest die de liefde voor ‘zijn’ kerk altijd tot ver buiten de landsgrenzen heeft uitgedragen. Tot vreugde van de architect, die nog wel eens op onbegrip kon rekenen. Want wie van rijk gestoffeerde kerken met drukke decoraties hield, moest wel even slikken toen op de golven van het Tweede Vaticaans Concilie ook de katholieke kerkbouw zich tot de moderniteit bekeerde. Inmiddels hebben de inwonende Blauwe Zusters wel voor enige aankleding gezorgd, net zoals de parochianen altijd al de soms grillige ruimten wisten om te vormen tot bruikbare zaaltjes.

Alleen de groene banken, nog afkomstig uit de noodkerk, detonereren. Maar hoe langer die er staan, des te

gewoner ze lijken. Zo is de Pastoor van Arskerk steeds meer een ‘normale’ kerk geworden. Hoewel normaal? Architectuurliefhebbers mogen dan wijzen op de prachtige grote ronde lichtkoepels, kerkgangers weten dat je ’s winters daar beter niet onder kunt gaan zitten, omdat de kou rechtstreeks in je nek valt.

Zo heeft toparchitectuur kennelijk zijn prijs. Maar die prijs zijn de parochianen van Kijkduin graag bereid te betalen. Ze zijn de ongelovige Aldo van Eyck dankbaar dat hij hun zo’n mooi gebouw schonk. En hun geliefde en eigenzinnige Louis Berger ook natuurlijk, die altijd als een leeuw voor zijn kerk gevochten heeft.

JAN GOOSSENSSEN

‘Protestantse Gemeente moet op de schop’

Meer vrijheid en verantwoordelijkheid voor de wijkkerken van de Protestantse Gemeente. Dat bepleiten de predikanten in een visiestuk.

DE WERKGEMEENSCHAP VAN Haagse predikanten pleit in een rapport over de toekomst van de Protestantse Kerk in de stad voor een radicaal andere structuur. Meer vrijheid en verantwoordelijkheid voor de aangesloten wijkkerken, ook op financieel gebied. Tegelijk meer herkenbaarheid door middel van ‘geestelijk leiderschap’, een ‘centraal gezicht’, een gezichtsbepalende kerk en betere publiciteit.

De verzamelde wijk- en instellingspredikanten pleiten voor profielkerken. Ruim baan voor diversiteit. ‘Dat wat goed werkt, moet zich kunnen blijven ontwikkelen.’ Kerken moeten met scholen en buurthuizen ‘creatieve verbanden’ kunnen aangaan. Er is ruimte nodig voor spel en experiment. Verder: afscheid van de gedachte dat de kerk allereerst een kerk met en van leden is. Die gedachte heet ‘achterhaald’. De toekomst is aan ‘netwerkkerken’ die

projecten en evenementen organiseren. Ook afscheid van het denken in klassieke wijkgemeenten met ambtsdragers, en van de overleg- en vergadercultuur. De centrale Protestantse Gemeente moet een dienende taak krijgen om de kerken-nieuwe stijl mogelijk te maken. De bestaande structuren moeten ‘meer fluïde en poreus’ worden.

Geen communicatie

De predikanten zeggen ‘de pijn en onvrede’ te hebben gedeeld die de laatste jaren in de Protestantse Gemeente is gegroeid. Gebouwen zijn gesloten, het aantal predikantsplaatsen is verminderd. Daarbij werden visie en goede communicatie ‘node gemist’. Vandaar dat de werkgemeenschap een evaluatie van de recente herstructurering voorstaat. Mocht in de toekomst weer een reorganisatie nodig zijn, dan graag eerst een visie, met ruimte voor alternatieven die door gemeenten zelf worden aangedragen. En ruimte voor gedurfde keuzes die nieuwe mogelijkheden bieden.

JAN GOOSSENSSEN

RAPPORT OP KERKINDENHAAG.NL

Maaïke van der Laan:

‘Veertigdagentijd: gezellig feest’

INTERVIEW In februari begint de Veertigdagentijd. Steeds meer kerken geven een nieuwe invulling aan de van oorsprong rooms-katholieke vastentraditie. Maaïke van der Laan bijvoorbeeld stroopt dan haar mouwen op voor een vrijwilligersklus.

MAAÏKE VAN DER LAAN (24) bezoekt de Evangelische Gemeente Morgenstond in Scheveningen. Ze doet vanuit haar kerk mee aan de ‘Veranderdagen’, een initiatief van stichting Present en Kerk & Wereld.

‘Tussen 18 februari en 4 april, de Veertigdagentijd, ga ik een verwaarloosde tuin van een tienermoeder opknapp-

pen, een huis van een ex-dakloze schilderen of een uitje voor ouderen organiseren.

Ik ben jong moeder geworden en vaak verhuisd. Een gemakkelijke jeugd had ik niet. Soms voelde ik me eenzaam en vond ik het lastig om niet gesteund te worden door m’n omgeving. Als je niets met anderen kunt delen, voelen de verantwoordelijkheid en draaglast bij bijvoorbeeld een verhuizing erg zwaar. Daarom ben ik er graag voor mensen die er alleen voor staan, met woorden, daden of een luisterend oor.

De Veertigdagentijd moeten we in ere houden. Hij is bedoeld om stil te staan bij mensen die iets of iemand hard no-

dig hebben. Jezus vraagt ons dienstbaar te zijn. Dat is nodig in een samenleving die soms egocentrisch lijkt. De traditie geeft een goede aanleiding om met broeders en zusters hulpactiviteiten te bedenken en daar de schouders onder te zetten. In veertig dagen kunnen we ontzettend veel goeds doen.

Eigenbelang

Graag haal ik twee hardnekkige opvattingen over de Veertigdagentijd onderuit. Namelijk dat de traditie voorbehouden is aan christenen en dat soberheid de boventoon voert. De traditie kan integendeel een gezellig feest zijn, voor iedereen. We maken ons vooral druk over onze eigen teleurstellingen. Dit is de tijd om je zegeningen te tellen. Na veer-

Maaïke van der Laan.

tig dagen ben je vast niet uitgeteld! Sta daarbij ook stil bij het leed van anderen. Nog belangrijker: doe er iets aan. Gedeelde smart is halve smart. Niet alleen voor de hulpbehoevende.

Iemand helpen leidt mij af van m’n eigen zorgen. En ik ontvang er onverwachts vaak meer voor terug, dan ik geef. Bijvoorbeeld het kostbare besef dat een glimlach van een eenzame oudere, opgewekt door een gezellige wandeling, het hart meer vult dan het doen of kopen van iets leuks voor jezelf. Een geruststelling dus voor egoïsten: het dienen van de ander is in ieders eigenbelang. Veertig dagen vasten? Uitstekend. Onthoud je vooral niet van het genot om elkaar warmte en licht te schenken. Wees goed nieuws voor de ander. Wees een lopend vuurtje.’

ROBERT REIJNS

OPGAVE VOOR VERANDERDAGEN: STICHTINGPRESENT.NL/DENHAAG/VERANDERDAGEN/. INFO: ANNIKA@PRESENTDENHAAG.NL OF TEL. (070) 369 65 40.

Vredelievende uitspraken van de islam

Zonder handen en zonder tong

OPINIE Vrede zoeken, hoe doe je dat? Henk Nusselder houdt een pleidooi om het scherpe tekenpotloodje soms in de zak te houden.

WE ZULLEN HET NA DE GRUWELIJKE gebeurtenissen in Parijs weer geregeld moeten horen, wat voor wrede en onmenselijke religie de islam is. In koelen bloede mensen neerschieten die zogenaamd de profeet hebben beledigd; mensen beestachtig onthoofden, omdat ze ongelovigen zijn. Hoe bestaat het? Is dat alles wat er over de islam te zeggen valt? Welnee. Natuurlijk, er staan teksten in de Koran, net als in de Bijbel trouwens, tijd- en situatiegebonden, waarmee je met enig kunst- en vliegwerk zulk gedrag kunt verdedigen. Maar evenveel, waarschijnlijk meer, die een totaal tegenovergestelde strekking hebben. Bijvoorbeeld (Soera 6:108) dat je hen, die Allah niet aanbiden,

Demonstratie op het Plein: moslima's tegen terrorisme.

We zoeken toevlucht in spierballentaal

den, niet moet beledigen, dus laat staan doodschieten. De meeste moslims zullen dit soort teksten eerder als uitgangspunt nemen. Ik las onlangs een artikel over Gülen, die met zijn Hizmet-beweging (*hizmet* betekent dienstbetoon) een van de invloedrijkste bewegingen is in Turkije; tot ongenoegen overigens van president Erdogan. Gülen schrijft dat mos-

lims volgens de overlevering van de profeet een plicht hebben tot dienst in het algemeen belang van de gemeenschap, van de natie en van de moslims en de niet-moslims wereldwijd. De beweging is geworteld in de mystiek van Rumi. 'Wees in het helpen van de ander als een rivier. In het bedekken van andermans fouten als de nacht. Men zij zonder handen, wanneer iemand hem slaat; zonder tong, wanneer men wordt vervloekt.' Vooral bij dit laatste hoor je haast Jezus spreken over het

toekeren van de andere wang, als je geslagen wordt.

Onmogelijke spagaat

Het lijkt me belangrijk dit soort uitspraken ook eens naar voren te halen. Natuurlijk, je hebt ook de preek van al Baghdâdi, de vorig jaar juli door zichzelf uitgeroepen kalief van de Islamitische Staat, waarin hij de soldaten van de IS oproept de wapens op te nemen. 'Je moet strijden op de weg van Allah. Jaag de vijanden van Allah

schrik aan en zoek de dood op de plaats waar je denkt die te vinden.' Kortom, een gruwelijke opzweepende toespraak, om het onrecht de moslims aangedaan te wreken.

Wat moet je daar tegen doen? Er moet uiteraard krachtadig opgetreden worden tegen wrede onthoofdingen en het uitmoorden van dorpen. Daarbij ook nog de linker wang toekeren, de taal van de vrede spreken? Dat lijkt haast een onmogelijke spagaat.

Krachtadig optreden lukt meestal nog wel. Maar zoeken we wel voldoende de vrede op? Ik heb de indruk, dat te vaak toevlucht gezocht wordt in spierballentaal. 'Eendrachtig optreden, de geleerden sluiten, schouder aan schouder'. 'Wij zullen eens laten zien wat we waard zijn!' En: 'Zij? Alleen maar onredelijke beesten!'

Ik heb het idee dat Jezus daar toch wel anders tegenaan keek, toen hij zei: 'Heb je vijanden lief'.

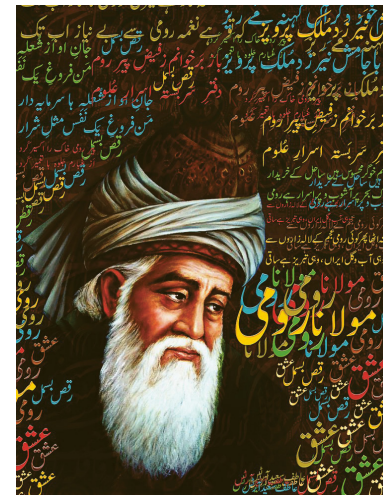
Probeer je eens in hun situatie te verplaatsen. Waar komt die afkeer van ons 'christelijke Westen' vandaan? Zou die te maken kunnen hebben met een eeuwenlange dominante houding? Past ons ook niet een hand in eigen boezem?

Bijvoorbeeld 'Je suis Charlie'. Ik weet niet of ik wel Charlie zou willen zijn. Van de cartoons heb ik te weinig gezien om te beoordelen of ze echt aanstootgevend zijn. Maar als ik zou weten dat iets wat ik schrijf of teken of zeg, een bepaalde groep zo kwetsend en beledigend vindt dat ze tot de gek-

ste reacties in staat zijn, dan kijk je toch wel uit om daarmee voor de dag te komen. Niet uit angst maar uit fatsoen.

Machtspositie

Het vrije woord, vrijheid van meningsuiting? Ja ja, dat zal wel. Maar Rumi zou zeggen: 'Wees maar eens even zonder tong.' Houd je potloodje maar eens even in je zak, als je een giftig tekeningetje in je hoofd hebt. Houd rekening met de ander, ook al ben je het

De islamitische heilige Rumi verafschuwde de vijandschap.

in de verste verte niet met hem eens. Probeer hem in zijn eigen, dus verstaanbare 'taal' te benaderen. En in de grote politiek? Zou daar niet meer een taal van vrede gesproken moeten worden door ook eens een *mea* of *nostra culpa* uit te spreken en minder van eigen machtspositie uit te gaan? Of zijn de 'groten der aarde' daar te klein voor?

HENK NUSSELDER

Gesprek nodig 'na Charlie'

God past niet in een plaatje

OPINIE Waarom kozen de terroristen in Parijs geen gewone krantenredactie als doelwit, maar uitgerekend tekenaars? Jaap van den Berg wijst op het islamitische beeldenverbod dat twee mannen tot actie bracht. Waar komt de gedachte van een beeldenverbod vandaan?

HET GROTE AFGRIJZEN DAT BLEEK in de *Je suis Charlie*-demonstraties bereikte ook mijn hart. De vraag is alleen: wat daarna? Ik vind dat we met de volgelingen van de misse daders in gesprek moeten komen; demo's, hoe groot ook, zullen wel een zwijgen opleggen, maar geen ge-

zal antwoorden: amen.' Ooit deed ik een - vergeefse - poging om de Koran te lezen. Ik ben ermee gestopt omdat ik me door te veel van dit soort vervloekingen moest heenhijsen. Maar u ziet: ook de Bijbel heeft zijn ongemakkelijkheden. Deze vindt u in Deuteronomium 27:15. Bekender bij ons is dat beeldenverbod als het tweede uit de Tien Geboden: gij zult u geen gesneden beeld maken.

Islam

Dit beeldenverbod is ook in de islam terechtgekomen; vermoedelijk met harder vervloeking. Ik las van een deskundige die beweerde dat het zo niet letterlijk in de Koran staat, maar dat

rug met de moord op Theo van Gogh als filmmaker en ook deze maand op Parijse tekenaars, door twee jongens met schietgeweren.

Want daarom ging het hen: om het beeldenverbod. Dat was hun motivatie in de persverklaring. Nee, niet om de vrijheid van uiting van meningen. Zij richtten hun wapens op tekenaars, cartoonisten. Het ging hen om plaatjes, niet primair om woorden. Was het hen om taal gegaan, dan hadden ze honderden andere krantenredacties kunnen pakken. Ik begrijp dus niet waarom gedemonstreerd is voor vrijheid van meningsuiting. Die bestaat in veel landen in het Westen. Ook onder hier toegekomen moslims. Overal duiken ten onzent columnisten van islamitische herkomst op, die vrijelijk schrijven over van alles, ook onbekommerd doen over hun afvalligheid. En in het vrolijk moslimcabaret hoor ik menige satire over de profeet.

Beeldenstorm

Voor het nodige gesprek kan het nuttig zijn te bedenken hoe kerken over dat beeldenverbod groeiend met elkaar bezig zijn geweest. Op mijn lagere school leerde ik nog foeteren tegen 'de roomse kerk waar ze voor beelden bidden. Nee, dan wij protestanten!' Welaan, wij zijn begonnen met precies zo'n plaatjesfixatie als die Parijse jongens van nu: de krankzinnige beeldenstorm uit 1566. Die staat intussen wel aan de basis van onze calvinistische identiteit, want principieel hebben wij lege witgekalkte kerken.

Later leerde ik dat de bedoeling van deze reserve gelegen is in de tweede helft van dat tweede gebod: gij zult u voor hen niet buigen noch hen dienen... Daar hoor je de vrees dat religieuze mensen de door hen zelfgeschapen afbeeldingen van wat heilig is, slaafs gaan vereren. Beelden leggen iets vast,

conserveren een ooit gevonden indruk. God wil voor jou iedere keer anders kunnen zijn, daarom moet je hem nooit willen vastleggen in wat voor plaatje dan ook. Een protestantse preek is op zijn best als 'tie eerst heilige huisjes omver gooit, met als resultaat dat we hem beter begrijpen. Blijf fris en nieuwsgierig, zegt me dat gebod.

In moslimcabaret hoor ik menige satire over de profeet

Over dat beeldenverbod, in al zijn varianten, hoop ik dat het nagesprek na Charlie zal gaan. Zij, de islamieten, hoeven niet door iedereen onbegrepen door dit land te sluipen.

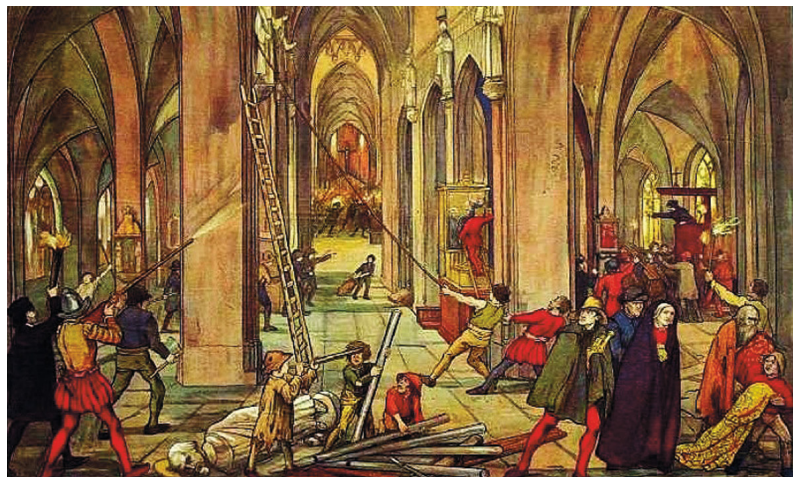
JAAP VAN DEN BERG

'Arabische Lente' in Humanity House

Vier jaar na het begin van de 'Arabische Lente' praten media nauwelijks meer over democratisering en verandering. Is de hoop vervlogen? Is Egypte een militair regime en Libië in chaos? Met een multimediale tentoonstelling geeft het Humanity House inzicht in de levens van Algerijnen, Egyptenaren, Libiërs, Marokkanen en Tunesiërs vandaag de dag.

VANAF 20 FEBRUARI. DINSDAG T/M VRIJDAG, 10-17 UUR. WEEKEINDE, 12-17 UUR. € 2,50. PRINSEGRACHT 8.

Wat hebben de aanstichters van de Beeldenstorm uit 1566 gemeen met terroristen?

wond geloof helen. Onze politici deden wel de oproep dat moslims zich van dat geschied zouden dis-solidariseren, maar op mijn beeldbuis verklaarde een vrome woordvoerder dat hij dat niet kon: het bezwaar zat dieper. 'Vervloekt is de man die een gesneden of gegoten beeld maakt, een gruwel voor de HERE, het maaksel der handen van een werkmans, en dit in het verborgene opstelt. En het gehele volk

het uit de traditie komt, trouwens evenals de boerka. De islam, in haar weinig milde vorm, handhaaft dit beeldenverbod dus strikt: een geloof, vermaterialiseerd in een fixatie op plaatjes. Moslims laten zich niet fotograferen, kunst is niet figuratief, de moskee is kaal van binnen, en tekeningetjes van de profeet mogen al helemaal niet. Dat alles wordt tot in het dolderste gehandhaafd: tien jaar te-

INGEZONDEN

Welkom in de Schilderswijk

Op 8 januari, toen op het Plein gedemonstreerd werd tegen de aanslag op Charlie Hebdo, werd ik benaderd door een publieke tv-zender. Men wilde met een tv-ploeg de opening filmen van het buurtrestaurant van het Multicultureel

Ontmoetingscentrum (MOC) in hartje Schilderswijk. (Ik ben directeur).

Nog voordat mij om goedkeuring werd gevraagd, kreeg ik de vraag of ik rellen verwachtte. 'Nee', was mijn korte reactie. Ik voegde daar enigszins sarcastisch aan toe dat ik betwijfelde of de opening van ons restaurant voor hen enige nieuwwaarde zou hebben. 'Het gaat om een vreedzame bijeenkomst bedoeld voor een besloten gezelschap. Ik vrees dat u daar niet echt in past', legde ik uit.

De verbazing droop uit de telefoon. Wie laat nou een kans schieten om het MOC landelijk over het voetlicht te brengen? Gelukkig kreeg ik de volgende dag een herkansing met een radio-interview voor omroep RKK. Deze zender wilde mij geen woorden in de mond leggen. Ze vroeg naar de werkelijkheid zoals ik haar ervaar.

Als het aan sommige media ligt, zal het lang duren voordat de Schilderswijk haar negatieve imago kwijtraakt. Ik zie veel moedige Hagenaars die met moeite proberen hun hoofd boven water te houden. Laten we de krant eens opzij leggen voor een gesprek met hen zelf. Welkom in de Schilderswijk! Juist in deze grimmige tijd is er behoefte aan licht, vrede en dialoog.

MARIE-ANNE VAN ERP

Vrijwilligers in de schuldhulpverlening

'Ik help hem wel, maar spaar hem niet'

INTERVIEW Twee vrijwilligers vertellen over hun hulp aan Hagenaars die in de schulden zitten. De een via een protestantse, de ander via een rooms-katholieke organisatie. Beiden zien dat hun cliënten bang zijn geworden om de post te openen: 'Brievenbusangst.'

SANDER HORSMAN (27) IS FINANCIËEL beleidsadviseur bij het Ministerie van Onderwijs en in zijn vrije tijd 'budgetmaatje' bij Stek, de Haagse protestantse stichting voor stad en kerk. 'Ik ben van het liberale gedachtegoed. Ik geloof dat de over-

'Hier is mijn gironummer, log maar in'

heid niet overal in de bres zou moeten springen. Dat moet ik zelf doen, vind ik. Er zijn voldoende cliënten in Den Haag die wel wat hulp kunnen gebruiken. Als budgetmaatje wil ik inzicht verschaffen: wat geef je nou uit? In mijn werk bij de overheid moet je een lange adem hebben. Ik was op zoek naar iets waarbij ik eerder zie wat mijn inspanning teweegbrengt. Bij dit vrijwilligerswerk heb je snel voldoening.'

Inkomensklapper

De cliënte van Horsman heeft 'een best wel problematische schuld' van tegen de 20.000 euro. Na een aanrijding zat ze lang in de ziektewet. Daarna raakte ze werkloos doordat haar werkgever failliet ging. Ze kwam in de bijstand terecht. 'Een inkomensklapper naar beneden. Je zit tussen wal en schip.'

Horsman helpt met het verzamelen van documenten, het sturen van mailtjes naar schuldeisers en met telefoneren met de Belastingdienst. 'Ze maakt zelf een afspraak met de gemeente, maar ik zorg dat ze daar voorbereid komt.' Ook helpt hij met het doorneemen van de post. 'Als je dat een tijd niet gedaan hebt, zit je klem. Het lijkt of bijna de hele wereld brieven stuurt. Haar hoofd zit helemaal vol. Ze is lang bang geweest om dat weer bij te houden.'

Voedselbank

Horsman heeft een vertrouwensband

opgebouwd met zijn cliënte. 'Ze is open over zichzelf, ik mag alles zien. "Hier is mijn bankrekeningnummer, log maar in." Als ik 's avonds kom, eet ik ook mee. Ik kom niet alleen om snel de financiën te doen. Meestal lever ik de spullen voor de maaltijd. Zij gaat naar de

Anna (Stichting Schuldhulpmaatje) en Sander (Budgetmaatje 070) helpen Hagenaars met geldzorgen.

voedselbank en ik wil geen beslag leggen op wat ze heeft. Ze is altijd blij dat ik er ben. Het is gewoon fijn om te zien dat je wat rust brengt.' 'Het sociale aspect is ook leuk, omgaan met iemand van buiten je eigen leefwereld. Je komt op deze manier ergens anders.'

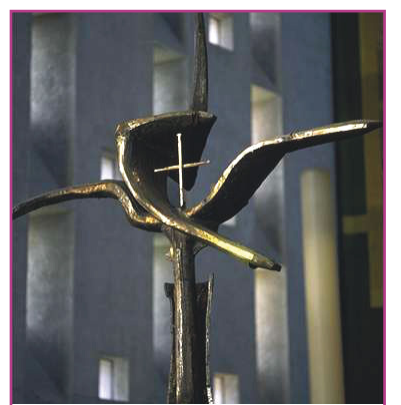
Bevriesstand

Anna (44) is vrijwilliger bij de rooms-katholieke Stichting Schuldhulpmaatje. Ze begeleidt een man met een schuld van tegen de 30.000 euro. 'Het leven is niet altijd eerlijk. Soms overkomt het je dat je in de schulden zit. Het duurt gemiddeld zeven jaar voordat iemand hulp zoekt. De schaamte is groot. Als maatje moet je niet alleen inspelen op de financiën. Je moet ook luisteren naar achtergronden. Mijn cliënt zegt: "Ik vind het zo fijn dat je geen wijzend vingertje hebt." Dat is mooi aan je rol als maatje. Ze hoeven voor jou geen schaamte te voelen.'

'Fijn dat je geen wijzend vingertje hebt'

Het is een vrij pittige cliënt, omdat er een heftige emotionele achtergrond bij zit. Huwelijken, relatiebreuken, contact met zijn kinderen verbroken, overspannen, aan de kant gezet door zijn werkgever. Twee sterfgevallen in de relatiesfeer hebben ervoor gezorgd dat mijn cliënt in een soort bevriesstand is gekomen. Zijn hoofd staat niet naar financiën. Hij heeft brievenbusangst, is bang om brieven te openen. Ik heb veel respect voor hem, dat hij besloten heeft hulp te zoeken. Hij had ook aan een boom kunnen gaan hangen.'

'Mijn cliënt heeft domme dingetjes gedaan. Hierdoor zijn de schulden met boetes verhoogd. We zijn begon-

David Stone over Cross of Nails

Zo'n honderdvijftig Europese kerken, gevangenissen en rehabilitatiecentra doen maandelijks het Conventry-gebed. In de Engelse stad Conventry werd in 1940 de St. Michael's kathedraal gebombardeerd. De opzichter van die kerk, Dick Howard, verklaarde in datzelfde jaar met 'de vijanden een meer vriendelijke, christelijke wereld' te willen bouwen. Uit zijn wens kwam een internationale gebedsgroep tot stand, 'Cross of Nails', genoemd naar een kruismonument van spijkers dat bij de kathedraal ligt. David Stone uit Conventry komt vertellen over de betekenis van 'Cross of Nails' in deze tijd.

ZATERDAG 28 FEBRUARI, 15-18 UUR. ANGLICAANSE KERK.

nen de schulden in kaart te brengen. Mijn cliënt maakt de brieven open. Ik lees ze, gooi de eerste aanmaningen weg en laat de laatste lezen, met de actuele stand van zaken. Ik denk dat we nu op tien, twaalf schuldeisers zitten. Ik stimuleer hem om zelf contact met ze te zoeken. Afgelopen week belde hij voor het eerst met een deurwaarder. Ik help hem wel, maar spaar hem niet. Dat heeft geen zin. Je moet geen zachte heelmeester zijn.

'Het leven is niet altijd eerlijk'

Ik heb behoefte om mensen te helpen, de betere buurvrouw te zijn. Dat komt voor een belangrijk deel vanuit mijn christen-zijn. Ik vind het verhaal van de barmhartige Samaritaan nog steeds een van de mooiste verhalen uit de Bijbel. Ik wil dan toch wel die derde zijn die langs komt lopen. Het doet me ontzettend goed als mensen van dat juk verlost zijn, weer kunnen opbloeien en van het leven genieten.'

MATTHIJS TERMEER

INFO/OPGAVE:
BUDGETMAATJE 070: 070 318 16 16 OF
ALEIDEKKER@STEKENDENHAAG.NL.
SCHULDHULPMAATJE:
SCHULDHULPMAATJEDENHAAG.NL

Internationale viering rooms-katholieken

Voor de vijftiende keer komen rooms-katholieke kerkangangers van alle Haagse, niet-Nederlandstalige gemeenschappen samen voor een viering in de H. Marthakerk (Schilderswijk). Zo'n achthonderd gelovigen brengen hun culturele diversiteit tot uiting met dansen, liederen en kostuums uit Azië, Afrika, Midden- en Zuid Amerika, en Europa.

ZONDAG 15 FEBRUARI, 11 UUR.

Friese oecumenische viering in Voorburg

Eind februari houdt de vereniging 'Fryske Krite Rjucht en Sljucht' de jaarlijkse Friese oecumenische kerkdienst, deze keer in Voorburg. Een unieke viering voor iedereen die Fries verstaat of hier affiniteit mee heeft. Voorganger is ds. Geke de Haan uit De Lier. Organist Lieuwe de Jong verzorgt de muzikale begeleiding. Koffie en thee na afloop.

ZONDAG 22 FEBRUARI, 14:30 UUR.
SINT MARTINUSKERK, OOSTEINDE 54.
VOORBURG.

advertenties

Meer dan 30.000 mensen in Den Haag hebben schulden of lopen risico daarop!

U kunt helpen! Word maatje!

Kijk voor meer informatie op www.schuldhulpmaatjedenhaag.nl

IN - DRUK

UIT OOST-BERLIJN

ALS IK VERTELDE DAT WE EEN PAAR WEKEN naar Berlijn gingen, kreeg ik van alle kanten enthousiaste reacties. Zo'n boeiende stad, moet je geweest zijn. Berlijn, na 25 jaar nog steeds een stad die aan het genezen is van de jarenlange scheuring. In een gesprek ging het erover dat Duitsers zich vaak allereerst identificeren met de streek waar ze vandaan komen: uit Thüringen, Oost-Friesland, Beieren. 'Ik kom uit Oost-Berlijn', zei een vrouw in ons gezelschap zelfbewust. 'Berlijn', reageerde iemand. 'Nee, Oost-Berlijn.' Terecht, want al was de DDR een dictatuur, de meeste mensen wilden graag in vrijheid en vrede leven. Juist de continue politieke propaganda maakte dat mensen zich het verschil tussen heilstaat en dwangstaat bewust werden.

De kerken speelden in dat proces een belangrijke

rol. Daar bleek namelijk ruimte te zijn om na te denken over de vraag hoe macht uitgeoefend wordt en wie daar beter van worden. In mijn Amsterdamse gemeente had ik een Oost-Duitse vluchteling, die haar moeder en familie achter had moeten laten. Kort vóór de val van de Muur was de onlangs overleden ds. Bè Ruys in onze gemeente. Zij woonde in Berlijn en bleef geloven in het socialistisch experiment. Dat er mensenrechten geschonden werden was betreurenswaardig, maar dat moesten we niet overdrijven. Mijn ontheemde gemeentelid stond op en diende haar woedend van repliek. Het is een voorval dat mij is bijgebleven. Zeker omdat in die jaren – ook in de politiek – de meningen sterk gepolariseerd waren. Politici van de PvdA kwamen uit Oost-Duitsland terug van een werkbezoek en zeiden begrip te hebben gekregen voor de Muur. Het vele goede dat aan de andere kant gebeurde moest beschermd worden tegen ons agressieve kapitalisme.

Neeltje en ik bewoonden een appartement aan de voormalige Oostkant. Op een huis dichtbij staat met grote letters: 'Vroeger stond dit huis in een ander land'. Daarboven de woorden: 'De menselijke wil kan alles verplaatsen'. Nou, verplaatst wordt er in Berlijn! Geen plek waar hijskranen zich niet manifesteren, geen weg die niet ergens in een zandvlakte eindigt en overal leegstaande gebouwen waarop borden verkondigen dat hier flats en winkels en restaurants komen. En van overal uit de wereld komen mensen naar Berlijn om hun geluk te beproeven. Restaurantjes van alle nationaliteiten, een Franse boekhandel, Russische kranten in de kiosk.

Een heilstaat is het nog niet geworden, want ook hier zijn voedselbanken en slapen zwerfers bij

vier graden op straat. Maar waar zowel West- als Oost-Berlijn naar binnen gekeerde samenlevingen waren geworden, is de stad nu open en internationaal. Toen de anti-immigratiepartij een betoging hield bij de Brandenburger Tor, deed het stadsbestuur daar de straatverlichting uit. En enkele dagen daarna waren er duizenden die hun verontwaardiging uitten over de aanslagen in Parijs. Maar in de ontmoetingen realiseerde ik mij dat het opkomen voor de vrijheid zeker niet door het 'Westen' geclaimd kan worden. Het zijn gewone mensen die, wakker geschud door een misdaad of een misdadig bewind, zeggen: genoeg! 'De menselijke wil kan alles verplaatsen'. Of met woorden uit de Bijbel: 'Wie het vertrouwen heeft van een mosterdzaadje kan bergen verplaatsen'. Ook zo'n vrouw uit Oost-Berlijn.

ROB VAN ESSEN

advertenties

"Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u"

1 Petrus 5 : 7

"Want Zijn goedertierenheid is tot in eeuwigheid"

Psalm 136 : 1b

Na een zegenrijk leven en verlangend naar zijn Hemelse Vader is door zijn Heer en Heiland thuisgehaald onze geliefde vader, schoonvader en opa

Catrinus Timmer
Rien

weduwnaar van

Jeannette Cornelia Anna Timmer - Croin

Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw
Officier in de Orde van Oranje-Nassau

geboren 23 juni 1926 te Wageningen
overleden 23 december 2014 te Den Haag

Wij zijn heel dankbaar voor alles wat hij voor ons en voor zo velen heeft betekend.

Bühl (Dld): Elien en Aart Rouw - Timmer
Peter en Johanna, Rien, Nienke

Ermelo: Henriette en Gerhard Weigand - Timmer
Oldrik, Jeanine en Sander, Henri

Leiden: Rien en Anneke Timmer - Thie
Yanthi, Risal, Sarinah

Aaltje Noordewierstraat 18B, 2551 GA Den Haag

Correspondentieadres:
Marga Klompéstraat 9, 2331 RX Leiden

De dienst van Woord en gebed in de Bergkerk te Den Haag en de teraardebestelling in het familiegraf op de Gemeentelijke Begraafplaats aan de Maas-Waalweg te Zuilichem hebben op dinsdag 30 december plaatsgevonden.

Wij danken alle gemeenteleden voor de jarenlange vriendschap met en betrokkenheid bij onze vader en grootvader, en voor het door ons ervaren medeleven na zijn overlijden.

Kinderen en kleinkinderen

JOHAN WASSENAAR
VOETBEDDEN OP MAAT EN SCHORNIEN

Prins Hendrikstraat 132, 2518 HX Den Haag, 070 363 75 19
info@johanwassenaar.nl www.johanwassenaar.nl

Reinoud Schoemaker,
LETSELSCHADE ADVOCaat
Uw letsel mijn zorg
070 - 40 43 34 6
ADVOCaat@REINBOUDSCHOEMAKER.NL
WWW.REINBOUDSCHOEMAKER.NL

Protestantse Kerk, kerken per stadswijk

Stadswijken	Kerkgebouwen	Tijd	1 februari	8 februari	15 februari	22 februari
Centrum Schilderswijk	Lukaskerk Om en Bij 2	10.30	ds J C Donner HA ⚭	ds LJ Joziassie	ds Verhoeven. 18/2: 20u Aswoensdag	ds WTV Verhoeven
Benoordenhout Archipel Willemspark	Duinzichtkerk van Hogenhoucklaan 89	10.00	ds C van Duinen	ds van Duinen	ds Cbr Schreuder Maassluis	ds C van Duinen
Bezuidenhout	Christus Triumfatorkerk Juliana v Stolberglaan 154	10.00	ds M de Leeuw Rwk	ds B Bootsma HA	ds RE Stiemer	ds Stiemer
Mariahoeve / Marlot	Pax Christikerk Vlamburg 2	10.00 12.00	11u ds Bakker gez dnst Geen open kerk	ds PJ Bakker 12u open kerk	ds Stoppels Nootdrp 12u open kerk	ds JC Buurmeester 12u open kerk
Stadsdeel Laak	De Oase Van Meursstraat 1	10.00	ds R van Essen	kringviering	ds E Hagen Avezaath HA	ds NL van Dorp
Moerwijk / Morgenstond / Zuiderpark	Marcuskerk Jan Luikenlaan 90	10.00	ds B Plaisier	ds E Westrik Boskoop	ds KH Wigboldus	ds R de Reuver
Vogelwijk Bloemenbuurt	Bergkerk Daal en Bergselaan 50	10.00	> Maranathakerk gez dienst 10u30	ds P Schelling uit Monster	ds HTh Vollebregt HA	ds H Onderstal
Statenkwartier-0 Duinoord Zeeheldenbuurt Regentessekwartier-N	Maranathakerk 2e Sweelinckstraat 156	10.30	ds A Wicke ⚭	ds HTh Vollebregt S/T	ds DL Schiethart ⚭ met Bachcantate	mw S Smedinga ✳
	Noorderkerk Schuijtsstraat 9/11	10.00 19.00	ds RE Stiemer	ds W Pera Leersum	ds D Sikkema	ds HE Wevers
Vruchtenbuurt / Bohemen	Bosbeskapel Bosbesstraat 5	10.00	ds ME den Dulk	ds M Koster	ds NA Riemersma	ds Riemersma S/T
Loosduinen	Abdijkerk Willem IIIstraat 40	10.00	ds J Korf	ds NL van Dorp	ds J Korf	ds W Verkuijl S/T
Houtwijk	Houthaghe Toon Dupuisstraat 10	10.00	ds GA de Groot	ds FB Fennema	ds H Hemstede Lei- derdorp	ds GJ Sipkema
Bouwlust / Vrederust	Shalomkerk Vrederustlaan 96	10.00	mw M Zebregs. pro- ponente	ds J Korf	ds W Verkuijl	ds FB Fennema S/T
Scheveningen Dorp	Bethelkerk Scheveningen Jurriaan Kokstr. 173	10.00 17.00	ds MA Bezemer	ds Maasland HA dnst a/zee ds KStaat	ds Maasland Jeugd- dienst	ds J Quist
	Oude Kerk Keizerstraat 8	10.00 17.30	ds J Quist	ds A Vastenhoud	ds J Quist ds FJ van Harten	ds J Maasland
Belgisch Park Statenkw. - W	Nieuwe Badkapel Nieuwe Parklaan 90	10.00	ds vdLeest cantate ⚭	ds A C Kooijman Oegstgeest	dr G Bosma Tilburg	ds Ch vd Leest S/T
Duindorp	Prinses Julianakerk Tesselsestraat 6	10.00 17.30	ds WJW Scheltens ds FJ van Harten	ds vHarten dst a/zee 13u het Punt, mi X	ds FJ van Harten	ds vdPlas Wad'veen ds J Maasland
Ypenburg	De Toevlucht Laan van Hoornwijk 140	10.00	ds A Minnema	ds Minnema	ds R van Essen	ds G van Herk
Leidschenveen	De Leidraad Harriët Freezerhof 28	10.00	ds ThL Haitjema	ds F de Vries Bouwstra S/T	ds W van Dijk - Heij	ds LJ RasserAsd

Kerken in overige categorieën

PKN-kerken voor de hele stad	Bethlehemkerk Laan v Meerdervoort 627	10.00 16.30	ds A Vastenhoud ds LJ Vogelaar	ds LJ Vogelaar ds van Roest Noordwijk	ds T Jacobs Ldn ds A Vastenhoud	ds LJ Vogelaar ds Nobel >Monster
	Houtruskerk Beeklaan 535	10.30	ds KH van Klaveren	ds C Schoonenberg- Lems 's-Gravenzande	ds van Klaveren	ds E Baars em Haga-zhs, Beenster
	Kloosterkerk Lange Voorhout 2	10.00 10.30	ds MPCF Lanooy	ds MR Klokke HA ⚭	ds R Lanooy	ds Klokke cantate ⚭
	Evang Lutherse Gemeente Lutherse Burgwal 9	10.15	ds DL Schiethart	ds M van der Meij HA	ds de Fouw Zwolle 18/2 zie Lukaskerk	ds MMB vd Meij - Seinstra
	Eglise Wallonne Noordeinde 25	10.30	pasteur H Out	pasteur Out	pasteur Out Sainte Cène	pasteur I van Hiltten-Matthijssen
Overige kerken	Deutsche Evang Gemeinde Bleijenburg 5	10.30	Pfarrer J Mathis	Pfrn S Mathis-Meuret	Familiengottesdienst Beide Pfrn	Pfarrer S Mathis
	Dominicus Den Haag Thomas Schwenckestr. 30	10.30	X	X	Jacob als vechter	X
	Doopsgezinde gemeente Paleisstraat 8	10.30	mw PL Kan - van Dishoek	ds J Nijwening	*	*
	Ekklesia Brouwersgr. 2-K in steeg door hek	11.00	X	Profeet Obadja	X	X (Weekend weg)
	Evang. Broedergemeente Herrnhutters Chassésstraat 1	10.00 11.00	zr G Bendt - Wijsman	zr Chr Welschen	br E S Bernhard Avondmaal	zr Welschen
	Ned. Indonesische k. GKIN Marcuskerk Jan Luikenln 90	13.30	ds J Linandi	mw ds APE Lalenoh	mw ds Y Pantou	ds S Tjahjadi
	Kruispuntgemeenschap Hofzichtlaan 115	11.00	morgengebed	X	dr J Verburg	X
	Remonstrantse kerk Ln v Meerdervoort hg 955	10.30	ds RF Philipp	ds M Slootmans	ds Philipp	ds JF Goud
	Vrije Evangelische Gem. Malakkastraat 7	10.00	X	ds W Verdonk	ds W Verdonk	X
	Gerreform. Kerk Vrijgemaakt Duinkerkestraat 11	10.00	ds JM Batteau ds R Heida	ds JA Francke ds J Klapwijk	ds JA Francke ds G den Broeder	ds J Klapwijk HA ds JA Francke HA
Ziekenhuizen	Bronovo Ziekenhuis Bronovolaan 5	za 11.00	ds JW Steenberg	pastor J Koeleman	mw M Maarleveld	ds E Hulsman
	Haga Ziekenhuis Leijweg 275	10.00	ds SMA Wevers- van der Feltz	pastor HW Hoefman	pater JB Beijck	pater Beijck
	MCH Westeinde Lijnbaan 32	10.00	pastor G Schürmann ⚭	ds LJ Visser ⚭	pastor B Wessel ⚭	pastor W Hoogendoorn ⚭
	MCH Sint Antoniusdove B. Banningln 1 Ldsch'dam	10.00	pastor B Wessel ⚭	pastor W Hoogendoorn ⚭	pastor G Schürmann	ds IJ Visser
Parnassia	Franciscuskerk Monstereeweg 93	10.30	ds MH Kroes ⚭	pastor M Speckens	ds E Leune	ds R Nangu
	Clarakapel Rozenbottelstraat 14	10.30	pastor H van Breukelen	ds R van Dijk	pastor N de Hoop ⚭	pastor C van Straten
Dienst met doventolk	Koningkerk B. Ingenhoeslaan 4 Vbg	10.30	ds P Lugtigheid	ds J Kievit ergens in Zoetermeer ?	ds JT van der Wolf	ds E vd Wolf-Kox

Kerken met vaste gegevens voor elke zondag

Anglican Church , Arij v d Spuiweg 1 8.30 & 11.00 Holy Communion, 9.30 All Age Worship, 18.30 evening service, Praise & Café, 4th Sunday 17.00 choral evensong	American Protestant Church Esther de Boer van Rijklaan 1 9.00 quiet traditional worship, 10.00 Praise ! 11.30 traditional service with choir Monday & Thursday 19u30 Good Friday 19u30	Oud-Katholieke kerk Juffrouw Idastraat 7 Elke zo 10u eucharistie. 11/2 Maria Lichtmis 8/2 16u vespers 4, 11, 25/2 Middagviering 12u30 18/2 19u30 viering Aswoensdag	Volle Evangelie Gemeente Vredekerk Maartensdijk 126 zo 10u30 NL za 19u Arabisch Vr 29/3 20u Th van Kouteren	Baptistengemeente Vier Heemskinderenstraat 91 10.00 samenkomst	Leger des Heils , Prinsegracht 57 10u samenkomst olv Major en mw Arie van Dijk met muziekcorps en zangbrigade	Bethelkerk elke maandag 19u Taizé-avondgebed Zorgvlietkerk Prins Mauritslaan 10 elke vrijdag 20u Taizé-avondgebed Elandstraatkerk elke 1e zaterdag vd maand 19u30 Taizéviering Benedictuskerk Rijswijk elke laatste vrijdag van de maand om 19.30u Taizéviering
			Het Apostolisch Genootschap Loevestuinlaan 170 zo 9u30 samenkomst ⚭	Genootschap der Vrienden - Quakers Stadhouderslaan 8 10.30 stille samenkomst	Zevende Dags Adventisten , Robijnhorst 197, op zaterdag! 10u Bijbelstudie 11u Dienst	

Rooms-katholieke kerken, Nederlandstalige weekendvieringen

Centrum , Parkstr 65a, H. Jacobus Maior zo 9.00 NL, 10.15 Lat., 12.15 NL16u vespers	Schilderswijk , Hoefkade 623, H. Martha, za 19.00, zo 9.45.	Haagse Hout , Wassenaarseweg 53, St. Paschalis Baylon, zo 11.00	Bezuidenhout , Bezuidenhoutseweg 153, St. Paschalis Baylon, za 17.30	Marlot , Marlot, Bloklandenplein 15, Onbevekt Hart van Maria, zo 9.30	Zeeheldenbuurt , Elandstraat 194, Onze Lieve Vrouw Onbevekt Ontvangen, zo 11.00	Rijswijk , Sir Winston Churchilllaan 372 H. Benedictus en Bernadette za 19.00, zo 9.30
Regentessekwartier , Beeklaan 188, H. Agnes, zo 10.00 *	Valkenbos Kamperfoeliestraat 279, Kerk Titus Brandsma zo 10.30, vr 10.00	Loosduinen , Loosduinse Hoofdstraat 4, Kerk Maria van Eik en Duinen zo 10.00, za 13.00	Waldeck/Kijkduin , Aaltje Noordewierstr 4, H. Pastoor van Ars, zo 10.30	Leyenburg , Leyweg 930, Emmaüskerk, zo 10.00, 3e za 13.00.	Scheveningen , Scheveningseweg 233, H. Antonius Abt, za 17.00, zo 10.30	Rijswijk , van Vredenburgweg 69, H. Bonifatius, za 19.00, zo 11.00e

Doordeweekse diensten:
■ Aandachtscentrum Schoolstraat 18 di t/m vr 13 u stilteviering
■ Kloosterkerk elke wo 19.30 u vesperviering
■ Evangelisch Lutherse Kerk elke wo 12.45 -13 u middaggebed

Samenstelling: Kerkelijk Bureau Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage.
Opgave en wijzigingen: hagepreken@casema.nl. Telefoon (070) 385 87 07.
Adres: Parkstraat 32, 2514 JK 's-Gravenhage.
Tehuizen publiceren intern eigen diensten, zie ook op internet: www.kerkindenhaag.nl

VOOR ADRESSEN VAN KERKEN ZIE PAGINA 6. Activiteiten voor het maartnummer opgeven via kerkinderhaag.nl of redactie@kerkinderhaag.nl
Meer agenda: kerkinderhaag.nl

Vredesgebed

Oecumenisch gebed voor de vrede op het plein voor de Jacobuskerk.
Vr 6 feb., 13.15 uur

Foto-expositie '(On)gezien'

De foto-expositie '(On)gezien' is deze maand te zien in de Houtrustkerk. Acht foto's verbeelden mensen die vaak wat ongezien door de stad lopen. Ze zijn gemaakt in het kader van een fotopro-

ject van Stek. Fotografen ontdekten bijzondere levensverhalen van de gefotografeerden. Eerder was de expositie in het Aandachtscentrum (Centrum) en in kerk-en-buurthuis 'De Oase' (Spoorwijk). De foto's leverden daar veel gespreksstof op; veel gefotografeerden werden herkend.

Zondag 8 februari, 12.30 uur. ■ Info: houtrustkerk.nl

Romantisch concert

Violist Thomas Patijn, begeleid door pianist Rinus Fuijkschot. Romantisch repertoire.

Zo 8 feb., 17-18 ■ Maranathakerk

Hindoeïstisch gebed

Pandith Deo Prahlading vertelt over

het bidden van hindoes.

Ma 9 feb., 20-22 u ■ Bosbeskapel

Bachcantate met uitleg

Bach-cantatedienst 'Du wahrer Gott und Davids Sohn (BWV23), met educatieve uitleg door dirigent Mark Tempelaars.

Zo 15 feb., 10.30 u ■ Maranathakerk

INGEZONDEN

Straatpastoraat

In november besloot de Haagse gemeenteraad dat de voorgenomen bezuiniging op het Straatpastoraat voor de komende vier jaar van tafel moest. Dat voorkwam op de valreep het ontslag van een van onze twee straatpastors. In het decembernummer (171) van *Kerk in Den Haag* stelt Henk Onderstal dat niet de Gemeente Den Haag, maar de Diaconie van de Haagse Protestantse Gemeente verantwoordelijk zou moeten zijn voor de voortgang van het werk van het Straatpastoraat. Een korte reactie is op zijn plaats, al was het maar om enkele misverstanden op te helderen.

Geldschieters

Het was om te beginnen niet zozeer de Protestantse Diaconie die het werk van het Straatpastoraat in 2001 op poten zette; die eer komt allereerst het toenmalige Gereformeerd Instituut voor Kerk en Samenleving toe. Toen dit GKS later in Stek opging, koos men ervoor het werk van het Straatpastoraat in een aparte stichting onder te brengen, mede vanwege de oecumenische inbedding van het werk. Naar mijn overtuiging is het goed dat niet één bepaalde geloofsrichting zich dit werk als het ware toe-eigent, zodat meerdere kerkgenootschappen zich verantwoordelijk blijven weten voor de uitvoering ervan.

Dat neemt evenwel niet weg dat de Protestantse Diaconie in financieel opzicht al jaren lang verreweg de grootste kerkelijke geldschietter van het Straatpastoraat is; de andere kerkgenootschappen blijven hier vaak ver achter. Bovendien wordt ook de personele inzet van de vrijwilligerscoördinator (10 uur per week) en de directeur (2 uur per week) door de Protestantse Diaconie mogelijk gemaakt.

Belangeloos

De Gemeente Den Haag heeft het werk van meet af aan structureel gesteund en financieel ondersteund. Toen er in 2008 een tweede straatpastor bijkwam, geschiedde dit zelfs

op initiatief van de Gemeente die ook in de benodigde extra middelen voorzorg. De aanleidingen voor die beslissing zijn niet verdwenen, het aantal dak- en thuislozen is sinds die tijd fors toegenomen. Tussen 2008 en 2014 steeg het gemiddeld aantal gasten dat het Straatpastoraat op vrijdagavond verwelkomt van circa 50 naar circa 110 bezoekers. Gelukkig steeg ook het aantal vrijwilligers in die periode sterk: op dit moment zijn er op jaarbasis 100 vrijwilligers betrokken bij het werk.

Het is mijns inziens van grote waarde dat ons stadsbestuur in financieel opzicht verantwoordelijkheid neemt als het gaat om de belangeloze en onvoorwaardelijke aandacht voor deze groep kwetsbare burgers. Tegelijk is het van belang dat ook de kerken daarin hun aandeel nemen. De Protestantse Diaconie doet dat op dit moment in aanzienlijke mate; laten we hopen dat andere Haagse kerken in de toekomst naar vermogen volgen.

DERK STEGEMAN,
 AFDELINGSMANAGER BIJ STEK,
 DIRECTEUR VAN HET STRAATPASTORAAT DEN HAAG EN PREDIKANT VOOR STAD EN KERK VAN DE PROTESTANTSE GEMEENTE TE 'S-GRAVENHAGE.

Toebisjvat

Op 4 februari valt het joodse Nieuwjaar van de Bomen (Toebisjvat), een oud joods feest. Het feest heeft te maken met de opdracht om jaarlijks één tiende van de boomvruchten af te dragen aan het personeel (zonder

grondbezit) van de Tempel in Jeruzalem. De afdracht voor het volgende jaar begon op Toebisjvat. Veel bomen komen dan uit hun rustperiode en maken hun nieuwe oogst aan. Ook na de val van de Tempel (70) bleef deze feestdag bestaan. Sinds de middeleeuwen worden op Toebisjvat vruchten uit Israël gegeten. Velen eten minstens vijftien soorten, een knipoog naar de vijftiende dag van de maand Sjevat (volle maan). Vaak eerst druiven, vijgen, granaatappelen en olijven (zie Deuteronomium 8:8).

Toen ik in Nes Ammim woonde (Galilea, Noord-Israël), plantten we op Toebisjvat nieuwe bomen. Doe dat ook eens, of geniet bewust van onze heerlijke boomvruchten. Vergeet niet van elke kilo een onsje weg te geven.

MARTIN KOSTER

'Rommelige kerk'

Met interesse las ik het artikel 'Tijd voor een rommelige kerk' in KDH 172 (januari). Daarin wordt studentenpredikante Waltraut Stroh geciteerd. Volgens haar moeten Afrikaanse vrouwen veel strubbelingen overwinnen om als predikanten geaccepteerd te worden. Acceptatie zou volgens haar in Nederland normaal zijn. Maar veel christenen in Nederland accepteren (nog lang) geen vrouw op de kansel. Ik ben het daar roerend mee eens. Er zijn genoeg andere taken voor een vrouw in de Gemeente van Christus. Een andere vrouwelijke dominee, die niet in het artikel vermeld staat, noemt de Heilige Geest een 'Zij'. God zou een vrouw zijn, of zowel vader als moeder. Wie is Jezus dan? Ik ben lid van een PKN-kerk in Den Haag, maar accepteer geen vrouwen op de kansel. Daar heb ik goed over nagedacht, verzeker ik u. Men respecteert mijn opvatting. Als er een gastpredikante voorgaat, loop ik op straat. Gelukkig blijft het bij uitzondering.

E.C. WOLTERS

Film: Vera Drake

De morele waarden van een hardwerkende Londense vrouw uit 1950 conflicteren met de maatschappelijke mores. Film (2004) van Mike Leigh.
Ma 16 feb., 20 u ■ Bosbeskapel

Serie: 'Bijbeltaal'

De schrijvers of redacteurs van de bijbelboeken gebruikten geen algemeen 'beschaafd' Hebreeuws of Grieks. In de vertalingen hebben veel woorden een andere lading. Serie lezingen over betekenisvolle verschillen.

Do 12 feb., 14-16 u ■ Houtrustkerk

Bazaar

Boeken- en muziekmarkt.
Di 10 en woe 11 feb. ■ Oude Kerk Scheveningen

Filosofie Slavoj Žižek

Lezing door filosoof Lucien van Liere over Slavoj Žižeks visie op moed en andere deugden.

Di 10 feb., 20 u, € 5 ■ Remonstrantse kerk

'Pelgrim zijn'

Serie over pelgrimeren en pelgrims. Vanavond: 'Mensen van de weg'. Inleider: em. pastoor Rob Kurvers.

Ma 16 feb., 20 uur ■ Melchiorzaal, Paschaliskerk

Natuurfoto's

Clënten van Parnassia exposeren natuurfoto's, gemaakt o.b.v. Fabio Maffioli.

Tot 21 maart. Aandachtscentrum, Schoolstraat 18

Bidden voor vervolgingen

Gemeenschappelijk gebed voor vervolgd christenen.

Vr 27 feb., woe 18 mrt. ■ Pax Christikerk

Christelijk martelaarschap

Lezing door theoloog dr. Marcel Kemp over martelaarschap als christelijke opdracht tegenover 'inwijding in verborgen kennis'.

Do 26 feb., 20-22 uur ■ Houtrustkerk

advertentie

Monuta

ik weet hoe ze begraven wil worden
 maar hoe regel ik dat?

Met één telefoontje nemen we al uw zorgen uit handen. Bij ons staan uw persoonlijke wensen centraal.

Bij Monuta in Den Haag denken we graag met u mee.
 bel 070 - 306 54 54
 Monuta 't Statenhuys
 Statenlaan 78, Den Haag
 bel 070 - 360 39 05
 Monuta Innemee
 Laan van Elk en Duinen 38, Den Haag
www.monuta.nl

Open gesprekken over geloofsvragen

Waarom in God geloven als je niets kunt bewijzen? Wie is Jezus nou echt? Legt het geloof beperkingen op? Een serie avonden over deze onderwerpen biedt ruimte voor deze en meer kritische vragen. Leiding: ds. Laurens-Jan Vogelaar (Bethlehemkerk).

VRIJDAGEN 6 EN 20 FEBRUARI, 13 MAART; 20 UUR. WIJKCENTRUM ELTHETO, AZALEASTRAAT 2. OPGAVE/VRAGEN: PODIUM627@GMAIL.COM

COLOFON

KERK IN DEN HAAG MAANDBLAD
WWW.KERKINDENHAAG.NL WEBSITE

Februari 2015, jaargang 18, nr. 173.

Uitgave van de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage, de Evangelisch-Lutherse Gemeente Den Haag, de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage-Oost en de Rooms-Katholieke Stadsstichting Vliethaghe.

Contact:

redactie@kerkinderhaag.nl
 Tel. 06 30 16 48 20

Parkstraat 32, 2514 JK Den Haag

Hoofdredacteur: Jan Goossensen

Eindredactie: Robert Reijns

Redactie: Margot C. Berends (tekstredactie), Rob van Essen, Hans Hemmes, Bas Kromhout, Rienk Lanooy, Joline van Poppel, Claartje Vinkesteijn, Irna van der Wekke, Marijke Witteman.

Redactionele medewerkers: Henk Baars (Stek), Jaap van den Berg (kerkdiensten), Jan Eijken, Paul Schott, Margriet Quarles van Ufford (PGG).

Overige medewerkers: Rogier Chang (fotografie), Eric van den Berg (website), Pieter van Schouwenburg

(vormgeving).

Druk: Opmeer Drukkerij bv.

ADVERTENTIES:

WWW.KERKINDENHAAG.NL

E-MAIL: INFO@KERKINDENHAAG.NL

TEL. KANTOORUREN: 06 123 130 53.

Los postabonnement:

€ 19,50 per kalenderjaar (10 nummers).

Opgave: info@kerkinderhaag.nl

OPROEP

Kerkelijk Bureau

Het Kerkelijk Bureau van de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage (PGG) zoekt een financieel-administratieve medewerker m/v, fulltime voor de duur van een jaar.

VOOR MEER INFO, ZIE DE FUNCTIEOMSCHRIJVING OP WWW.PROTESTANTSEGEMEENTEDENHAAG.NL

BIJBELS QRS GOD TEGENSPREKEN

HOE REAGEER JE OP TEKSTEN OF VERHALEN uit de Bijbel die je zo tegenstaan dat je geneigd bent die hele Bijbel voorgoed dicht te slaan? Wat moet je bijvoorbeeld met een God die Abraham opdraagt zijn zoon te offeren? Het gaat toch in de Bijbel en in het christelijk geloof om leven en laten leven?

Het bijbelverhaal vertelt dat Abraham en Sara (dan nog Abram en Sarai geheten) wegtrekken uit hun vertrouwde omgeving. Ook door God worden ze opgeroepen om weg te gaan. Daar kun je geografisch gevolg aan geven, maar innerlijk neem je je cultuur mee. En iedereen weet uit ervaring dat het veel meer tijd kost om ook innerlijk los te komen van oude patronen, gebruiken, gedachten, overtuigingen, et cetera. De beweging van Abraham en Sara lijkt op Jezus die vissers roept om hem te volgen. Uiterlijk laten ze hun netten in de steek en volgen Jezus. Maar innerlijk zullen ze het nog wel

eens benauwd hebben gehad – als vissen op het droge – en gedurende hun navolging hebben terugverlangd naar hun vertrouwde element.

Terug naar Abraham. In hoofdstuk 18 van het bijbelboek Genesis wordt verteld over een dialoog tussen Abraham en God. God lijkt twee steden, Sodom en Gomorra, geheel te willen verwoesten. Verwoesting van complete steden, door mensen aan mensen aangedaan, is geen onbekend verschijnsel uit de wereldgeschiedenis. Ook is bekend dat mensen ervan overtuigd waren dat hun godheid hun dit had opgedragen. Abraham echter spreekt deze goddelijke stem tegen: 'Zult u dan de rechtvaardige met de goddeloze vernietigen? Het is verre van U dit te doen. Zou de rechter van de hele aarde geen recht doen?' Abraham gaat in onderhandeling met God en het eindigt ermee dat de stad niet vernietigd zal worden indien er tien rechtvaardigen zijn. Een god-

delijke stem wordt hier tegengesproken en het hele verhaal ademt de sfeer dat die stem tegengesproken wil worden. Dat lijkt diametraal te staan tegenover het in mijn ogen on-bijbelse gelaten en berustende gebruik van drie woorden uit het Onze Vader: 'Uw wil geschiede.'

Abraham hoort vervolgens opnieuw de goddelijke stem die hem opdraagt zijn zoon te offeren. De praktijk van kindoffers was niet onbekend in het oude Midden-Oosten. Wellicht horen we in dit verhaal een echo van de cultuur waar Abraham innerlijk een strijd, en bijbehorend een woordenstrijd, mee voert. Abraham lijkt gehoor te geven aan de goddelijke opdracht, maar spreekt God al tegen wanneer hij onderweg naar de offerplaats tot zijn

knechten zegt: 'Blijven jullie hier... en wanneer we hebben aanbeden zullen wij tot jullie terugkeren.' Is Abraham bezig op haast onnavolgbare wijze zijn oude cultuur te overwinnen door Sara's eerstgeborene niet te offeren aan hun oude goden, maar hem integendeel als in-leven-gelatene te geven ('niet te onthouden') aan hun nieuwe God? Overwint Abraham zijn oude overtuigingen door ze 'als goddelijke opdracht' een heel eind uit te voeren, maar ze op het cruciale moment luid tegen te spreken – verbeeld door de stem van de engel?

De goddelijke stem tegenspreken omwille van het leven is voor mij een must geworden. Geen Deo Volente maar Tegenspraak.

MARTIN KOSTER,
 M.KOSTER@PLANET.NL

Martin Koster, predikant in de Bosbeskapel, en John Batist, emeritus pastoraal werker bij de Antonius Abt, schrijven om beurten een aflevering van deze theologische rubriek. De titel is een knipoog naar het befaamde boek *Bijbels ABC* van K.H. Miskotte.

Troubadour

TROUBADOUR MARTIJN BREEMAN ZINGT MAANDELIJKS EEN LIED, TE BELUISTEREN OP KERKINDENHAAG.NL.

Voorheen God

*Het regende nogal, maar het kon slechter.
Ik legde net mijn fiets aan 't kettingslot.
Het was op steenworp afstand van de
rechter,
en weet je wie naar buiten stapte? God!*

*Ik sprak hem even bij de fietsenrekken.
Nieuwsgierig vroeg ik waarom hij daar zat.
Hij zei, – en ik zag zijn gezicht betrekken –
dat hij zojuist zijn naam gewijzigd had.*

*Hij kon het echt niet langer meer
verkroppen,
dat mensen moorden plegen in zijn naam.
Hij riep: 'Die ongein moet een keertje
stoppen.
Ik heb dit nooit gewild; mij treft geen
blaam.'*

*'Maar, God!' zei ik, 'Ofhoe moet ik u
noemen?
Jan-Willem? Wodan? Zeus? Charlie? Of
Daan?'
Hij zei: 'Ik zwijg, want als die rond gaat
zoemen,
begint de heisa weer van voor afaan!'*

*Hoe hij zich nu noemt, laat ik in het
midden
al heeft hij mij dit stiekem wel verteld.
Dus ik weet lekker tot wie ik kan bidden,
maar nooit zal ik hem noemen bij geweld.*

Monumenten uit de Eerste Wereldoorlog

Architect Sir Edwin Lutyens (1869-1944) ontwierp vele begraafplaatsen en monumenten voor Noord-Franse en Belgische soldaten die daar in de Eerste Wereldoorlog gesneuveld waren. In het kader van de herdenkingen rondom die oorlog geeft Cees van Bladeren een presentatie over het bijzondere van 'lauweren in kalksteen'.

ZONDAG 8 FEBRUARI, 17 UUR, € 5.
KLOOSTERKERK.

Kunstenares Greetje van den Akker:

'Ik schilder onder goddelijke leiding'

INTERVIEW Ze moest dat tekenen maar laten en liever iets nuttigs doen. Greetje van den Akker kreeg in haar jeugd geen medewerking om haar talent te ontwikkelen. Op latere leeftijd deed ze het alsnog.

'Soms denk ik dat ik simpelweg niets anders kan.'

IN EEN RUIME WONING PAL ACHTER HET Scheveningse strand woont en werkt Greetje van den Akker. Ze is een christelijke kunstenaar, wier werk in zowel binnen- als buitenland valt te zien; van de Oude Kerk op Scheveningen tot in Zuid-Korea toe. Het gaat vaak om religieus getint werk. Haar atelier hangt, staat en ligt er vol mee. De werken zijn meestal groot, de onderwerpen en het papier hebben iets kwetsbaars. Ze zijn tegelijk monumentaal en intiem en door het spel van kleur en contrast ogen ze mystiek en ongrijpbaar.

Droom

De weg naar het kunstenaarschap is voor Van den Akker allesbehalve vanzelfsprekend geweest. Ze groeide op in wat ze noemt een 'werkersgezin' op het platteland dat ter kerke ging bij de Gerefor-

meerde Bond. Haar eerste artistieke schreden werden hier niet toegejuicht. Hoewel ze niets liever deed dan tekenen, werd ze steeds aangespoord de tekenspullen terzijde te leggen en maar vooral iets nuttigs te doen. Ze gaf haar kunstroom op. Het leven ging ondertussen voort en toen de gedachten zich weer naar die oude droom wendden, was zij inmiddels moeder van vijf kinderen. Bij wijze van hobby begon ze een cursus aan de Volksuniversiteit, maar hier vonden de docenten dat ze meer moest doen met haar

talent. Ze verwezen haar naar de Willem de Kooning Academie in Rotterdam. Na enkele zware jaren van heen en weer pendelen vanuit Groningen studeerde zij in 1997 af.

Mijn bestemming

'Op de eerste dag van mijn studie kregen wij van de directeur te horen dat dit ons leven zou veranderen. Hierin heeft hij gelijk gehad. Het leven als kunstenaar had ik nooit voor mogelijk gehouden. Toen ik afstudeerde voelde het alsof ik op m'n plek was gekomen. Soms denk ik dat ik simpelweg niets anders kan, maar ik weet dat het meer is dan dat. Ik voel dat dit is wat ik moet doen, dat het allemaal niet zonder reden is, dat dit mijn bestemming is.'

Ieder werk waaraan ik begin, leg ik in de handen van de Heer. Ik bid hem dan om mij te leiden.

Expositie Rothko nog tot 1 maart

Overweldigende donkerte

AGENDA Wie oog in oog wil staan met de Onnoembare, kan in februari nog in het Gemeentemuseum terecht. Daar is een expositie van schilderijen van de Amerikaanse schilder Mark Rothko (1903-1970). Margot Berends schrijft wat Rothko met haar doet.

Toen ik in mijn jonge jaren bij de Haagse Boekeriej eens aan het snuffelen was in de bakken met kunstkaarten, stuitte ik op iets fascinerends: staande schilderstukken met twee grote verschillend getinte vlakken. Ik kon niet uitleggen waarom ik erdoor geraakt werd. Ik kocht er twee en lijstte ze in. Van Rothko had ik nog nooit gehoord.

'De schilderijen van Rothko moet je niet op een plaatje in een tijdschrift zien. Dan doen ze niks met je. Je moet ze op ware grootte zien en ze in het echt ondergaan', zo las ik onlangs ergens. Ik beweer dus het tegenovergestelde: zelfs op Ansichtkaartformaat doen de werken van Mark Rothko een appèl op je.

Immens schilderij

Maar nu heb ik ze dan toch in het echt gezien, gewoon in ons eigen Gemeentemuseum. Het is jam-

mer dat er zoveel andere bezoekers zijn, het liefst zou ik in m'n eentje lange tijd voor zo'n immens schilderij willen staan, erin verdrinken, er één mee worden. Rothko wilde wat niet onder woorden te brengen is – God, de essentie, ... – ook in zo min mogelijk figuren weergeven. In zijn latere werk werden dat twee kleurige vlakken, bestaande uit zoveel verflagen dat de kijker voelt dat die essentie multi-dimensionaal is.

In de stilte was het Gemeentemuseum even zelf een kapel

De kleuren deden er voor Rothko niet toe, de vlakken werden daarom ook steeds donkerder. Ik vat het zo op: een boek over de Onnoembare zou uit louter witte pagina's kunnen bestaan, maar in een schilderij dat de Onnoembare benadert, komen alle kleuren bij elkaar in een overweldigende donkerte.

Eigenlijk werd ik nog het meest getroffen door de film in de filmzaal, over de kapel die Rothko heeft ingericht met zijn schilderijen. De camera draait er

Wanneer ik vervolgens aan de slag ga, ontstaat het werk meestal vanzelf. Later zie ik vaak pas waar ik precies mee bezig ben geweest, dat zie ik als goddelijke leiding. Ik heb hierdoor ook geleerd dat kunst wel degelijk van God is en dat hij dit wil gebruiken in zijn gemeente.

Om deze reden ben ik ook verbonden aan het Platform Kerk en Kunst. Vanuit dit platform probeer ik samen met andere christelijke kunstenaars meer aandacht te krijgen voor kunst in kerken. Het gaat hierbij om meer dan verfraaiing alleen. Enkele jaren geleden heb ik mij bijvoorbeeld afgevraagd wat Jezus precies bij mij oproept en hoe ik dit zou willen verbeelden. Deze zoektocht leidde tot een werk dat ik 'Het Woord' heb genoemd. Op een doek van zo'n anderhalf bij twee meter heb ik de bladzijden van de vier evangeliën geplakt. Ik schilderde er een 'kop' op, met koffie, acrylverf en bladgoud.'

'Het Woord' trok vervolgens tweeënhalf jaar door Nederland als onderdeel van de expositie 'Jezus verbeeld', die werd georganiseerd door de

'God wil kunst gebruiken in zijn gemeente'

CNV Kunstbond. 'Met de expositie deden wij veel kerken aan', vertelt Van den Akker. 'Deze kerken gingen op allerlei manieren met de expositie aan de slag. Bezoekers werden uitgedaagd om na te denken wat Jezus voor hen betekent en beelden dit op hun beurt weer uit door middel van muziek, liederen en poëzie. Het is mooi om te zien hoeveel je met kunst in een kerk kunt tweebrenge, hoe diep je kunt raken.'

AAD HOOGDUIJN

GREETJEVDAKKER.EXTO.NL,
PLATFORMKERKENKUNST.NL

in langzaam tempo 360 graden rond. De donkere vlakken absorberen je. De filmzaal was vol bezoekers, die allemaal ademloos toekeken. In die stilte was het Gemeentemuseum even zelf een kapel.

MARGOT C. BERENDS

Rothko doet een appèl op je.

GASTCOLUMN DROMEN: MOET JE DOEN!

Stel: aan het einde van deze dag ga je naar bed. Terwijl je slaapt, gebeurt er iets bijzonders, noem het een wonder. Datgene wat jij heel graag zou willen dat er is, is er. Maar je slaapt, dus je weet niet dat het wonder heeft plaatsgevonden. Als je morgen wakker wordt, wat zullen dan de eerste dingen zijn, waaraan je merkt dat het wonder heeft plaatsgevonden? Wat zou er anders zijn? Wat denk je dan? En wat doe je? Wie is er nog meer?

Met deze 'wondervraag' droomden in het najaar dertig mensen met mij mee tijdens de workshop die ik gaf op het Landelijk Missionair Festival in Utrecht. Allemaal mensen die, vaak verbonden aan een kerk of levensbeschouwelijke organisatie, zoeken naar nieuwe vormen van

verbinding en kerk zijn. De oefening hielp de deelnemers hun droom verwoorden en verbeelden. Terwijl ik de vragen opnoemde, schreef en tekende iedereen op een tekenvel wat hij/zij voor zich zag. Na de oefening wisselden we met elkaar uit.

Anderhalf jaar geleden was ik zelf zo gaan dromen. Ik droomde van een plek waar ik met verschillende mensen kan praten over wat mij bezighoudt. Waar ik vragen kan stellen en mij kan verwonderen over hoe de wereld in elkaar zit. Een plek waar ik mezelf kan zijn, waar anderen zichzelf kunnen zijn. Waar ik in de stilte of juist in de ontmoeting af en toe iets van God kan ervaren. Zo'n plek is er niet zomaar,

die creëer je samen. Daarvoor heb ik anderen nodig. Dus was het belangrijk dat ik mijn droom ging delen. Vanaf het moment dat ik dat ben gaan doen, komt mijn droom uit en gebeurt het, is het er!

In mijn werk bij StekJong kan ik mijn droom tot leven is gekomen, toen ik de kans kreeg deze te delen. Vandaar deze eerste van zeven tips die ik de dromers dit najaar gaf: volg je droom en deel hem. Het is natuurlijk best spannend om anderen jouw droom te vertellen. Het is kwetsbaar. Maar je zult zien dat het ook kansen creëert.

Misschien wel de moeilijkste tip die ik gaf, was deze: durf te mislukken. Heeft iedereen dat, of

is het mijn perfectionisme? Als ik ergens aan begin, wil ik dat het lukt. Het liefst in een keer. Vooraf doe ik er dan ook alles aan. Maar het gevaar ligt op de loer dat je nooit iets durft te proberen wat op het randje zit. Iets waarvan je niet zeker weet of het gaat slagen. Of dat je het zo dicht tikkert, dat er geen ruimte meer is voor wat spontaan ontstaat. Heb je wel eens bedacht hoeveel ideeën er weer ontstaan, als iets mislukt? Zo blijf ik dromen, komen er steeds weer nieuwe dromen bij en deel ik ze keer op keer.

DORINDE IJDO

E-MAIL: DIJDO@STEKDENHAAG.NL.
ALLE TIPS STAAN OP HET WEBLOG
DORINDEIJDO.WORDPRESS.COM.